

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۱۸/۰۸/۱۹

خوشحال آصفی

د زمري اتمه ویشتمه د زمريانو د اتلولی ورځ

له ننه پوره ۹۹ کاله وړاندې یعنی د ۱۲۹۸ هجري لمريز کال د زمري په اتمه ویشتمه نېټه د افغانستان په تاریخ کې یوه زرينه کارنامه ثبت شوه. په دغه وياړلې ورځ د افغانستان غيور ولس د غازي شاه امان الله خان په رهبري راتول او د افغان ملت لپاره يې د خپلواکۍ په نوم وياړ ترلاسه کړ. که څرگنده ووايو نو په دغې ورځ افغان ولس د هغه زبر ځواک د زور غاښونه ورمات کړل چې لمر يې په امپراطورۍ کې نه ډوبېده. په دغې ورځ افغان ولس د شاه غازي امان الله خان په مشرۍ راووتو او بنکېلاک يې په خپل افغاني غيرت سره مات، انگریزي لښکرې يې په گوندو او افغانستان ته يې خپلواکي ترلاسه کړه.

هغه مهال په همدې ورځ ننی پاکستان د نړۍ په نقشه کې شتون نه درلود، د هندوستان جز و چې تر استعمار لاندې و. روسیه له کورنیو خونړیو جنگونو کړېدله او چین هم خپلواک نه و او کورني جنگونه په کې روان و. د اسلامي هیوادونو له جملې څخه یواځې ترکیه، فارس او سعودي عربستان له نسبي خپلواکۍ برخمن و. په ټوله کې ویلاي شو چې هغه مهال پورته یاد شویو هیڅ هیواد هم د افغانستان د هغه مهال د حکومت په شان باثباته او سالم نظام نه درلود. یواځې افغانستان و چې د شاه غازي امان الله او د ملگرو پر مټ يې د خپلواکۍ په ترلاسه کولو سره په سیمه کې پیاوړی سیاسي نظام درلود.

غازي امان الله خان د اصلاحاتو راورونکی:

د دې تر څنګ چې شاه غازي امان الله خان د خپلو ملگرو پر مټ او د الله ج په مرستې سره افغان ولس د خپلواکۍ له ستر نعمت څخه برخمن نکړ؛ په کور دننه يې ځینې اړین اصلاحات هم رامنځته کړل چې د تاریخ زرينې پاڼې پرې گواه دي.

لومړی او تر ټولو ستر وياړ چې غازي امان الله خان د افغان ولس په برخه کړ هغه د انگریزي بنکېلاک څخه د افغان ولس خلاصون او په ټوله کې افغانستان د خپلواک هیواد په توګه منل یادولی شو.

دویم دا چې له خپلواکۍ اخیستلو سره سم د سیمې هیوادونو لکه هندوستان هم د افغانستان له خپلواکۍ ملاتړ اعلان کړ چې په دې سره د افغانستان د مسلمان ولس او د هندوستان د هندو ولس تر منځ د همکارۍ فضا رامنځته شوه. یعنی د شاه امان الله خان دویم ستر اقدام په کور دننه او بهر په هندوستان کې د مسلمان افغان ولس او هند ولسونو او حکومتونو تر منځ د اتحاد او یووالي رامنځته کول یادولی شو.

درېیم ستر اقدام د شاه امان الله خان لخوا ترسره شو؛ په کور دننه افغانستان کې د مذهبي اختلافاتو له منځه وړل دي چې له امانې دورې وړاندې ورسره د افغانستان سني او شيعه ولسونه لاس او گړپوان و. شاه امان الله خان لومړنی شخص و چې د سني او شيعه تر منځ يې اختلاف ته د پای ټکی کېښود او دواړه ډلې يې د یووالي په تېر کېښولې. څلورم ستر اقدام چې غازي امان الله خان د افغان ولس لپاره ترسره کړ هغه د بني حکومتولۍ لپاره د اساسي قانون رامنځته کول و چې په سیمه کې د لومړي ځل لپاره د شاه امان الله خان په واکمنۍ کې اساسي قانون رامنځته شو. پنځم ستر اقدام د هیواد اقتصادي وضعیت د ښه کولو او د دولت بودیجې د ښه تضمین او اصلاح لپاره، له جنس څخه په نقدي بني ته د مالیاتو اړول یادولی شو. شاه امان الله خان د افغانستان لومړنی حکمران و چې د حکومت مالیات يې له جنس څخه په نقدي بني ته و اړول. یعنی د بېلګې په توګه باید ووايو چې د امان الله خان له دورې وړاندې به د توکرانو فابریکې حکومت ته په مالیته کې توکر ورکولو، دهقان به غنم او جوار ورکول خو کله چې امان الله خان واک په لاس کې واخیست نو د جنس په جنس دغه معامله په نقدي معاملي بدله کړه. شپږم ستر کار چې شاه امان الله خان د افغان ولس لپاره ترسره کړ؛ هغه د غلامۍ بد فرهنگ له منځ وړل او د هیواد د ټولو ولسونو تر منځ د عدالت او مساواتو پلي کول یادولی شو.

د پاڼو شمېره: له ۱ تر ۲

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پټه له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رایرلو مخکې په خیر و لولئ

دغه پورته شپږ موارد « مشت نمونه خروار » په توگه یادولی شو، کني که د شاه امان الله خان د وخت په اصلاحاتو او د هیواد لپاره د شاه امان الله خان پر پلانونو وغږیږو نو ټول به په یوه لیکنه کې خای نه شي. په ډاډ سره ویلای شو چې که شاه امان الله خان سره هماغه مهال ولس همکار پاتې شوی وای او د امان الله خان په خلاف د کورنیو او بهرنیو جاسونو کړیو لاسونه موجود نه وای؛ نو نن به افغانستان په یو پرمختللي بڼه د نړۍ په نقشه کې شتون درلود او په افغانانو به ننی رواني بدبختی نه وي راغلي.

په آخر کې یو ځل بیا وایم چې د افغانستان د خپلواکۍ ۹۹ یمه کالیزه دې ټول ازادې غوښتونکي ولس ته مبارک وي.